

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 699/2014-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. októbra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť R. Č., t. č. vo výkone trestu, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo 12/2014 z 26. marca 2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. Č. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. augusta 2014 doručená sťažnosť R. Č., t. č. vo výkone trestu (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdo 12/2014 z 26. marca 2014.

Zo sťažnosti a k nej priložených príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T 71/2012 z 23. januára 2013 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 To 45/2013 z 2. októbra 2013 uznaný vinným z prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 3 písm. c) Trestného zákona a z prečinu neposkytnutia pomoci podľa § 178 Trestného zákona, za čo bol odsúdený podľa § 178, § 38 ods. 2, § 36 písm. 1), § 37 písm. m) a § 41 ods. 1 Trestného zákona na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 18 mesiacov so zaradením na výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia. Proti uzneseniu krajského súdu podal dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Tdo 12/2014 z 26. marca 2014 tak, že ho podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

Sťažovateľ na ústavnom súde namietal, že rozhodnutím najvyššieho súdu bolo porušené jeho „*právo na súdnu a inú právnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie*“, čo však pri namietanom súde bližšie neodôvodnil. Z obsahu jeho sťažnosti však vyplýva, že sťažovateľ ešte v konaní pred okresným súdom dal súhlas na pojednávanie v jeho neprítomnosti, tvrdí však, že nedal súhlas na vyhlásenie rozsudku v jeho neprítomnosti. Z toho zrejme vyvodzuje porušenie označených práv aj rozhodnutím najvyššieho súdu. Okrem toho uviedol: „*Proti rozsudku odvolacieho súdu som podal dovolanie na Najvyšší súd SR v ktorom som namietal, že hlavné pojednávanie na krajskom súde ako aj vynesenie potvrdzujúceho rozsudku OS, bolo vykonané v mojej neprítomnosti aj napriek riadnemu ospravedlneniu z dôvodu PN a taktiež že som bez advokáta. Dovolací súd dňa 26. 3. 2013 uznesením 1 TDo/12/2014 moje námietky odmietol s tým, že nie sú splnené dôvody dovolania.*“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„*Uznesením NS-SR sp. zn. 1 Tdo 12/2014 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu zaručenú v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na spravodlivé*

súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie NS SR sp. zn. 1 Tdo 12/2014 zo dňa 26. 3. 2014 sa zrušuje a vec sa vracia NS SR na ďalšie konanie.

NS SR je povinný zaplatiť náhradu trov právneho zástupcu sťažovateľa a to do 3 dní od právoplatnosti hore uvedeného nálezu.“

Sťažovateľ súčasne požiadal ústavný súd o „*ustanovenie obhajcu k danej sťažnosti*“.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

V odôvodnení napadnutého rozhodnutia najvyšší súd uviedol:

«Proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave podal obvinený R. Č. prostredníctvom obhajcu dovolanie z dôvodov § 371 ods. 1 písm. c/, písm. d/ Tr. por.

Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. obvinený uvádza, že došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu prvostupňovým súdom, nakoľko mu bolo upreté postupom súdu jeho právo na záverečnú reč a posledné slovo. Dodal, že je pravdou, že udelil súhlas, aby sa hlavné pojednávanie vykonalo v jeho neprítomnosti, ale chcel byť prítomný na záverečných rečiach. Splnomocnenému obhajcovi dal súhlas, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti, nevzdal sa však svojho práva záverečnej reči a posledného slova, ktorú skutočnosť napadol i v odvolaní a je toho názoru, že to mohlo mať zásadný vplyv na výšku uloženého trestu.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. d/ Tr. por. odôvodnil obvinený tým, že verejné zasadnutie na Krajskom súde v Bratislave bolo dňa 2. októbra 2013 vykonané v jeho neprítomnosti napriek tomu, že dňa 1. októbra 2013 riadne doručil svoju práceneschopnosť, ako i Listinu o vypovedaní plnej moci obhajcovi. Z odôvodnenia odvolacieho súdu vyplýva, že nebola naplnená zákonná podmienka uvedená v § 293 ods. 8 Tr. por., a síce, že obvinený písomne nepožiadaval, aby sa verejné zasadnutie uskutočnilo za jeho prítomnosti. Obvinený v tejto súvislosti dáva do pozornosti skutočnosť, že už dňa 2. septembra 2013 požiadal krajský súd pri predchádzajúcej žiadosti o odročenie verejného zasadnutia dňa 2. septembra 2013, aby sa nepojednávalo v jeho neprítomnosti...

Prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava III vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že postup prvostupňového súdu na hlavnom pojednávaní konanom dňa 23. januára 2013,

považuje za zákonný, bez porušenia práv obvineného R. Č. V súvislosti s druhou námietkou obvineného poukazuje na rozsiahle odôvodnenie rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave, v ktorom súd podrobne rozobral možnosť konania verejného zasadnutia v neprítomnosti obvineného so záverom, že obvinený nesplnil ani jednu zo zákonných podmienok pre odročenie verejného zasadnutia, pričom ustanovenie § 293 ods. 8 Tr. por. vyžaduje splnenie oboch podmienok súčasne, čo v prejednávacom prípade obvinený nesplnil. Prokurátor navrhol dovolaciemu súdu, aby dovolaniu nevyhovel a odmietol ho v zmysle ustanovenia § 382 Tr. por., pretože nie sú splnené dôvody dovolania v zmysle ustanovenia § 371 Tr. por.

Najvyšší súd, ako súd dovolací, zistil, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1 Tr. por.), bolo podané oprávneným procesným subjektom (§ 369 ods. 2 písm. b/ Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote na príslušnom súde (§ 370 ods. 1, ods. 3 Tr. por.); dospel však k záveru, že nie sú splnené dôvody uvedené v § 371 ods. 1 Tr. por.

V úvode svojej argumentácie dovolací súd konštatuje, že dovolanie je jeden z mimoriadnych opravných prostriedkov v rámci trestného konania, ktorý je spôsobilý privodiť prelomenie zásady nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí, a preto ho možno aplikovať iba v prípadoch, ak to je odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu. Požadovaný jeden opravný prostriedok predstavuje v trestnom súdnom procese v Slovenskej republike inštitút odvolania. Pokiaľ by zákonodarca zamýšľal urobiť z najvyššieho súdu tretí stupeň s plnou jurisdikciou, nestanovil by katalóg dovolacích dôvodov.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por.

1/ Zásada „právo na obhajobu“ vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutným prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nie len o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Podľa názoru dovolacieho súdu právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd, a možno ho vnímať aj ako prostriedok

nastofujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Zásada „právo na obhajobu“ obsahuje tri relatívne samostatné práva obvineného:

- právo obhajovať sa osobne, alebo*
- právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo*
- právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ak obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu a vyžadujú to záujmy spravodlivosti.*

Konštantná judikatúra právo na obhajobu, v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo osebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.

Dovolací súd poznamenáva, že obvinený nemá neobmedzenú možnosť výberu medzi právom obhajovať sa sám a právom na obhajobu za pomoci obhajcu. Slovenský právny poriadok pozná tzv. povinnú obhajobu obhajcom v prípadoch závažných trestných činov, mladistvých alebo osôb, ktoré nie sú schopné samé sa náležite obhajovať, osôb vo väzbe, vo výkone trestu a pod.

Pri skúmaní procesného postupu súdu prvého stupňa, dovolací súd nezistil porušenie práva na obhajobu obvineného R. Č. zásadným spôsobom. Z prejavu vôle obvineného R. Č. je nesporné, že výslovne požiadal, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti (žiadosť na č. l. 183 spisu). Svoj prejav vôle nezúčastniť sa hlavného pojednávania obvinený R. Č. neobmedzil na žiadnu časť hlavného pojednávania. Tým, že sa v skutočnosti ani hlavného pojednávania nakoniec nezúčastnil, vzdal sa práva osobnej obhajoby na hlavnom pojednávaní, vrátane práva na záverečnú reč a práva posledného slova.

Dovolací súd dodáva, že obvinený R. Č. argumentami, ktorými odôvodnil dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. odôvodnil aj svoje odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa. Krajský súd sa rozsiahlo a dostatočným spôsobom v odôvodnení svojho písomného rozhodnutia vypořiadal s argumentáciou obvineného R. Č. Dôvodom rozhodnutia odvolacieho súdu nemožno vytknúť žiadnu chybu alebo nedostatku z hľadiska prieskumu odvolacích námietok obvineného a z neho vyplývajúcich záverov odvolacieho súdu.

Keďže ani dovolací súd nezistil porušenie práva na obhajobu u obvineného R. Č., ustálil, že dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. v prípade tohto obvineného nie je dôvodný.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d/ Tr. por.

Tvrdenie obvineného R. Č. v dovolaní podanom prostredníctvom obhajcu, podľa ktorého verejné zasadnutie odvolacieho súdu bolo vykonané v jeho neprítomnosti, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky, nezodpovedá skutočnosti. Odvolací súd veľmi podrobným spôsobom rozviedol právnu argumentáciu na podporu svojho procesného postupu, keď verejné zasadnutie v konaní o odvolaní obvineného R. Č. vykonal v neprítomnosti obvineného. S argumentáciou odvolacieho súdu sa dovolací súd v plnom rozsahu stotožňuje a rovnako je toho názoru, že odvolací súd mal splnené všetky zákonné podmienky k tomu, aby verejné zasadnutie mohol vykonať v neprítomnosti obvineného R. Č.

V súvislosti s argumentáciou obvineného R. Č., podľa ktorej už dňa 2. septembra 2013 požiadal (žiadost' na č. l. 230 spisu) krajský súd pri žiadosti o odročenie verejného zasadnutia 2. septembra 2013, aby sa nepojednávalo v jeho neprítomnosti, dovolací súd zastáva názor, že označená žiadost' má vzťah k verejnému zasadnutiu, ktorého termín bol určený na 2. septembra 2013 a nemožno ju vzťahovať aj na prípadné ďalšie verejné zasadnutia odvolacieho súdu. Dovolací súd vyslovuje názor, že podmienky pre odročenie verejného zasadnutia, upravené v ustanovení § 293 ods. 8 Tr. por., musia byť súčasne splnené pri každom konkrétnom verejnom zasadnutí a žiadost' obvineného v zmysle § 293 ods. 8 Tr. por. nemôže byť formulovaná paušálne do budúcnosti (pro futuro).

Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd mal splnené všetky zákonné podmienky k tomu, aby verejné zasadnutie, na ktorom prejednal a rozhodol o odvolaní obvineného R.

Č., vykonal v neprítomnosti obvineného a nie je teda daný dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. d/ Tr. por.

Z uvedených dôvodov je zrejmé, že v rozsahu námietok obvineného R. Č. nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/, písm. d/ Tr. por., a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvineného R. Č. na neverejnom zasadnutí odmietol.»

Ústavný súd preskúmal sťažovateľovu sťažnosť, podstatou ktorej je jeho tvrdenie o porušení práva na obhajobu najvyšším súdom, pretože neakceptoval jeho dôvody, ktoré formuloval v dovolaní.

Ústavný súd takto konštatuje, že najvyšší súd svoj právny záver primerane odôvodnil, preto nie je zjavne neodôvodnený. Jeho právny záver nepovažuje ani za arbitrárny, a preto je ústavne udržateľný. K predmetnému právnemu záveru možno dospieť aplikáciou a výkladom príslušného ustanovenia Trestného poriadku. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej konštatoval, že postup súdneho orgánu, ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi konania v občianskoprávnej alebo trestnoprávnej veci, nemožno považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Ústavný súd nezistil žiadne také skutočnosti, ktoré by naznačovali možnosť porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným uznesením najvyššieho súdu z 26. marca 2014. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad príslušného ustanovenia Trestného poriadku najvyšším súdom ako dovolacím súdom takéto nedostatky nevykazuje.

Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Z dôvodu odmietnutia sťažnosti ako celku bolo tiež bez právneho významu rozhodovať o žiadosti sťažovateľa ustanoviť mu v konaní pred ústavným súdom právneho zástupcu z radov advokátov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. októbra 2014